

RIIGIKOHUS

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUM

OTSUS

Distsiplinaarasja number	9-13/19-1
Otsuse kuupäev	22. aprill 2019
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Tambet Tampuu, liikmed riigikohtunikud Paavo Randma ja Peeter Roosma, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Mati Kartau ja Viru Maakohtu kohtunik Astrid Asi
Kohtuasi	A Maakohtu kohtuniku X distsiplinaarasi
Distsiplinaarmenetluse algataja	Tallinna Ringkonnakohtu esimees Villem Lapimaa
Asja läbivaatamise kuupäev	1. aprill 2019
Istungil osalenud isikud	A Maakohtu kohtunik X, Tallinna Ringkonnakohtu esimees Villem Lapimaa Istungit protokollis Riigikohtu personaliosakonna juhataja Piret Raadom

RESOLUTSIOON

1. Mõista A Maakohtu kohtunik X süüdi talle esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste mittekohases täitmises, mis seisnes lugupidamatus ja ebaviisakas suhtumises menetlusosalistesse tsiviilasja nr 2-17-18069 arutamisel ning isiku istungisaalist eemaldamises 21. novembri 2018. a kohtuistungil – ja määrata talle karistuseks noomitus.
2. Ülejäänud osas mõista kohtunik X õigeks.
3. Otsuse peale on kohtunikul õigus esitada kaebus Riigikohtu üldkogule 30 päeva jooksul alates otsuse kuulutamisest 22. aprillil 2019. a.

4. Otsus jõustub pärast punktis 3 märgitud tähtaja möödumist, kui kohtunik ei ole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule.

DISTSIPLINAARSÜÜDISTUS

1. Tallinna Ringkonnakohtu esimees Villem Lapimaa algatas 11. jaanuaril 2019 distsiplinaarmenetluse A Maakohtu kohtuniku X suhtes kohtuniku poolt vääritud teo toimepanemise ning ametikohustuste mittekohase täitmise tõttu. Distsiplinaarkolleegiumi palvel esitas ringkonnakohtu esimees 25. jaanuaril 2019 distsiplinaarsüüdistuse täpsustuse. Distsiplinaarsüüdistuses ja selle täpsustuses (edaspidi distsiplinaarsüüdistus) kajastatud asjaolud on kokkuvõtlikult järgmised.

2. Tallinna Ringkonnakohtu esimehe poole pöördus 8. mail 2018 A Maakohtu kohtunik Anu Uritam taotlusega kaaluda A Maakohtu kohtuniku X-i suhtes distsiplinaarmenetluse algatamist kohtunike eetikakoodeksi (edaspidi: eetikakoodeks) nõuete rikkumise tõttu. Esitatud taotlusega ühines 9. mai 2018. a avaldusega sama maakohtu kohtunik Helina Luksepp.

2.1. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt ei käitunud kohtunik X tsiviilasjas nr 2-15-13942 13. märtsil 2018 peetud kohtuistungil ajakirjaniku saalis viibides H. Luksepa tunnistajana ülekuulamisel talle asjakohatuid (ebakohaseid) ja H. Luksepa reputatsiooni riivavaid küsimusi esitades kohtunikule kohaselt. X heitis kohtuistungil H. Luksepale ette, et viimane sisenes kohtusaali kohtumaja kinnisest tsoonist, tundes huvi, kes H. Luksepa sisetsooni laskis ja kellega H. Luksepp seal olles suhtles. Arvestades asjaolu, et H. Luksepp on sama maakohtu, s.o A Maakohtu kohtunik, ei olnud alust pidada teda kohtu suhtes kõrvaliseks isikuks ja H. Luksepa viibimist teise kohtumaja kinnises tsoonis saab käsitada kohtunikukonna siseasjana. Seega rikkus kohtunik X eetikakoodeksi punkti 19, viies kohtunikukonna siseasjasse puutuva avalikkuse ette, alandades seejuures kaaskohtunikku ning jättes ajakirjaniku juuresolekul mulje, et H. Luksepp on rikkunud kohtumaja sisekorda. Istungil toimunu kajastamine ajakirjanduses tõi kaasa lisaks kaaskohtuniku reputatsiooni kahjustamisele ka õigusemõistmise autoriteedi kahjustamise laiemalt. Eelnevaga pani kohtunik X toime vääritud teo.

3. Tallinna Ringkonnakohtu esimehe poole pöördusid 12. novembril 2018 Mainor Ülemiste AS-i esindaja vandeadvokaat Margus Lentsius, 13. detsembril 2018 pankrotihaldur Sirje Taela esindaja vandeadvokaat Tarvo Lindma ning 28. detsembril 2018 pankrotihaldur S. Tael kaebustega seoses kohtunik X-i tegevuse ja käitumisega tsiviilasja nr 2-17-18069 (AS E-Profiil pankrotimenetluse järelevalve) menetlemisel. Kaebajad leidsid, et kohtunik X on põhjendamatult venitanud määruskaebuste menetlemisega. Samuti heideti kohtunikule ette ebakohast (üleolevat, agressiivset) käitumist menetlusosaliste suhtes ning vandeadvokaat T. Lindmal advokaadina oma kliendi esindamise takistamist ja istungisaalist seadusliku aluseta eemaldamist.

3.1. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt on kohtunik X põhjendamatult viivitanud järgmiste määruskaebuste menetlemisega:

(1) 12. juunil 2018 esitatud määruskaebus (AS-i LHV Pank ja pankrotitoimkonna esimehe Liis Könni määruskaebus A Maakohtu 28. mai 2018. a määruse peale, millega maakohus jättis rahuldamata määruskaebuse esitajate taotluse toimikuga tutvumiseks);

(2) 13. juulil 2018 esitatud määruskaebus (pankrotihaldur S. Taela määruskaebus A Maakohtu 28. juuni 2018. a pankrotihalduri vabastamise ja uue halduri nimetamise määruse peale);

(3) 13. juulil 2018 esitatud määruskaebus (AS-i LHV Pank, AS-i Luminor Bank, AS-i Luminor Liising, Danske Bank A/S Eesti filiaali, AS-i Mainor Ülemiste ja SIA Unicredit Leasing Eesti filiaali määruskaebus A Maakohtu 28. juuni 2018. a pankrotihalduri vabastamise ja uue halduri nimetamise määruse peale);

(4) 24. juulil 2018 esitatud määruskaebus (AS-i LHV Pank määruskaebus A Maakohtu 9. juuli 2018. a määruse peale, millega maakohus keeldus menetlusse võtmast AS-i LHV Pank 25. mai 2018. a määruskaebust maakohtu 10. mai 2018. a määruse peale).

3.1.1. Distiplinaarsüüdistuse kohaselt edastati viidatud määruskaebused ringkonnakohtule 28. detsembril 2018, s.o 6,5 kuud ja 5,5 kuud pärast nende esitamist. Distiplinaarsüüdistuses märgitakse, et kohtunik X oli 11. juulist kuni 21. augustini 2018 puhkusel, ning mööndakse, et kuni puhkuse lõpuni ei olnud määruskaebuste (2), (3) ja (4) puhul tegemist põhjendamatu viivitamisega. Küll aga on kohtunikule ette heidetav ametikohustuse täitmata jätmine nende määruskaebuste menetlemisel pärast puhkuselt tagasitulekut kuni 28. detsembrini 2018. X määras määruskaebuste menetlemiseks kohtuistungeid, mis toimusid 29. augustil, 17. oktoobril ja 21. novembril 2018; seda võib kohtunik iseenesest vajaduse korral teha. Neil istungitel ei arutatud määruskaebusi aga n-ö sisuliselt, vaid tegeleti kohtu initsiatiivil peamiselt määruskaebustest võimaliku loobumise küsimuse ning pankrotiasja järelevalve küsimustega üldisemalt. 11. detsembril 2018 tegi kohtunik X ühe määruskaebuse esitaja (AS Mainor Ülemiste) suhtes menetlusse võtmisest keeldumise määruse, mida ei saa lugeda tehtuks mõistliku aja jooksul. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 663 lg 1 järgi tuleb määruskaebuse menetlusse võtmine otsustada viivitamata pärast määruskaebuse saamist, praegusel juhul kulus kohtul määruskaebuse menetlusse võtmise otsustamiseks ligi 5 kuud. Distiplinaarsüüdistuses leitakse, et määruskaebuste n-ö kinnihoidmine määruse teinud kohtuniku poolt on iseäranis taunitav, kuna see takistab menetlusosalistel oma põhiseadusliku edasikaebeõiguse teostamist, rääkimata sellest, et halduri määramine on olemuselt kiireloomulisemat lahendamist vajav küsimus.

3.1.2. Distiplinaarsüüdistuses märgitakse, et TsMS § 663 lg 1 järgi otsustab maakohus määruskaebuse menetlusse võtmise viivitamata pärast määruskaebuse saamist, kontrollides, kas määruskaebuse esitamine on seaduse kohaselt lubatud ning kas määruskaebus on esitatud seadusega ettenähtud nõuete kohaselt ja tähtjast kinni pidades. Nimetatud nõuete täitmise kontrollimine ei ole menetluslikult üldjuhul keeruline ega ajakulukas. Kui määruskaebuse esitamine on lubatud, see vastab seaduse nõuetele ja nõutav riigilõiv on tasutud, siis peab kohus otsustama, kas määruskaebus tuleb rahuldada (TsMS § 663 lg 4) või rahuldamata jätta ja ringkonnakohtule läbivaatamiseks ja lahendamiseks saata. Kohus peab kontrollima, kas määruskaebuses on esitatud väiteid, mis annaksid aluse vaidlustatud määruse tühistamiseks. Ka selle küsimuse (kas määruskaebus rahuldada või jätta rahuldamata) otsustamine ei ole menetluslikult üldjuhul ei keeruline ega ajamahukas. Seega ei eelda määruskaebuse menetlemine maakohtus üldjuhul kuudepikkust menetlemist. Seaduse mõtte kohaselt ei korraldata määruskaebusmenetluse raames vaidlusalasja teistkordset arutamist esimese astme kohtus.

3.1.3. Distiplinaarsüüdistuse kohaselt kujutavad kohtunik X-i viivitused määruskaebuste menetlemisel distiplinaarsüütegu, mis seisneb ametikohustuse mittekohases täitmisel.

3.2. Distiplinaarsüüdistuses heidetakse kohtunik X-ile ette ka ebaviisakat ja kohatut käitumist menetlusosaliste suhtes. Asjas peetud kohtuistungite helisalvestiste järgi on kohtunik X pruukinud menetlusosalistega suheldes ebakohaselt ärritunud ja kõrgendatud häält ning kohelnud neid lugupidamatult. Menetlusosalistele küsimusi esitades on kohtunik X segadusse ajavalt ja ründavalt sekkunud ja katkestanud menetlusosaliste vastamist, andmata neile võimalust oma seisukohti esitada ja selgitada. Ta on kohtuistungitel juhtinud menetlust muu hulgas ka n-ö võimupositsioonilt menetlusosalisi kohatult järsul toonil paika pannes („kohtul on õigus esitada küsimusi, mitte menetlusosalisel kohtule“; „kohus juhib menetlust, mitte menetlusosaline“). Osasid menetlusosalisi (sealhulgas pankrotitoimkonna esimeest vandeadvokaat L. Könni, pankrotihaldur S. Taela ja tema esindajat T. Lindmat, aga samuti ka vandeadvokaat M. Lentsiust) on kohtunik X kohelnud istungitel varjamatu vaenulikkusega, käitudes nendega üleolevalt ja agressiivselt, mis on väljendunud eelkõige kohtuniku kõnetoonis ning nõudmistel esitamise viisis. Kohtunik on kasutanud menetlusosalistega

suhtlemisel ärritunud ja/või etteheitvat ja/või hädaldavat ja/või ründavat (vaenulikku) ja/või käskivat ja/või tüdimust väljendavat ja/või pahast ja/või solvunud ja/või üleolevat ja/või iroonilist ja/või ähvardavat hääletooni. Distsiplinaarsüüdistuses on välja toodud kümneid näiteid X-i suhtlemisest viidatud menetlusosalistega 15. veebruari, 14. juuni, 9. juuli, 29. augusti, 17. oktoobri ja kahel 21. novembri 2018. a kohtuistungil ning 15. veebruari ja 15. märtsi 2018. a üldkoosolekul.

3.2.1. Distsiplinaarsüüdistuses rõhutatakse ebakohase käitumise episoodide paljusust, mis viitab kohtuniku süstemaatilisele ebakohasele käitumisele menetluse juhtimisel ja lubamatule suhtumisele menetlusosalistesse. Kohtuniku ütlused viitavad tema käitumises vääritud teo ja teenistuskohustuste rikkumise tunnuste olemasolule. Samuti sisaldavad mõned välja toodud ütlused kohtuniku ebakohaseid ettehteid ja süüdistusi menetlusosalistele või nende esindajatele ning mõned ütlused toovad esile kohtuniku ebakohase tegevuse menetluse läbiviimisel, viidates nii kohtuniku poolt ametikohustuste mittekohasele täitmisele.

3.2.2. Eelnevat ilmestavad muu hulgas järgmised näited.

3.2.3. Vandeadvokaat L. Könn ja **kohtunik X** 29. augusti 2018. a kohtuistungil:

3.2.3.1. „Nii, Liis Könn, mis te soovisite täpsustada?“

„Ma soovisin kohtu käest küsida, et ...“

„Kas kohtule esitatakse küsimusi või? Minu arust ei esitata.“

„Siis ma ei soovinud midagi küsida.“

3.2.3.2. „Ma vastan kõikidele kohtu küsimustele, mida kohus soovib küsida määruskaebuse kohta, aga lihtsalt sellise reservatsiooniga, et ...“

„Vaadake, Liis Könn, teil on väga palju küsimusi kohtule, aga mitte ühelegi kohtu küsimusele teie ei vasta.“

„Aga ma just äsja ütlesin ...“

„Ärge vaielge kohtuga. See kuidas te täna istungil käitute, see ei ole normikohane käitumine advokaadil. Te olete eelkõige advokaat. Nii, teie nendele küsimustele vastata ei oska siis või?“

„Ikka oskan, ma ju ...“

„Aga miks te siis vaidlete? Miks te raiskate istungi aega sellega? Miks te raiskate sellega istungi aega? Te jääte mõlema määruskaebuse juurde? Kas te oskate nendele asjaoludele täna vastata või mitte?“

„Oskan.“

„Nii, aga mis siis on kõigepealt siis selle määruskaebuse osas? Kohus peab selle läbi vaatama. On ka võimalus, et kohus selle rahuldab. Nii, seega, mis siis teile tingis LHV Panka määruskaebust esitada?“

„Millist määruskaebust kohus silmas peab? Kas seda, mis ...“

„Ma just rääkisin, millest ma ..., millest juttu praegu on.“

„Kas Aivar Pilve nimetamise peale määruskaebus? Kas see?“

„No kõige esimene määruskaebus on see, jah. Mis teid selle puhul häiris, et te määruskaebuse esitasite?“

„Põhjenduseks olid toodud ...“

„Me ei tee ühislugemist. Me räägime siin praegu läbi. Tooge lühidalt välja need asjaolud, millest tulenevalt te leidsite, et Aivar Pilve ei oleks pidanud kohus nimetama. Kas teie arvates ei ole pankrotihalduri nimetamine kohtu ülesanne või?“

„See on kohtu pädevuses olev otsustus.“

„Nii, mis teile siis ei meeldinud, et te esitasite määruskaebuse?“

3.2.3.3. „See on arusaadav. Ma küsin teilt hinnangut halduri tegevuse kohta. Teil on ju järelevalvekohustus ka halduri tegevuse üle. Mismoodi te hindasite seda halduri käitumist, et ta otsustas laenulepingu sõlmida enne, kui toimikond selleks nõusolekut sai anda?“

„See oli meie hinnangul ainuvõimalik otsus, et tagada ettevõtte tegevuse jätkamine. Kui haldur ei oleks seda laenulepingut sõlminud ja kui ta ei oleks töötajatele palka maksnud, siis ei ole ma kindel, et töötajad oleks töö tegemist jätkanud.“

„Hästi, see küsimus on praegu teisejärguline, räägime seaduse rikkumisest.“

„Millisest rikkumisest?“

„Ma just rääkisin sellest, kas te ei pannud tähele või?“

„Ma püüdsin vastata.“

„Hästi, ma näen, et te ei oska sellele, ei taha sellele vastata, aga võib-olla siis...“

„Kui kohus lubab, siis ...“

„Ei, lubage palun, mina räägin praegu. Miks te segate vahele? Ja olge palun viisakas, ei ole mõtet kogu aeg muiata istungil.“

3.2.4. Kohtunik X ja pankrotihaldur S. Tael 29. augusti 2018. a kohtuistungil:

3.2.4.1. „Ma selgitasin teile just, kohtul ei ole kohustust teile aru anda. Teil on kohustus aru anda. Ja kui see informatsioon ei vasta tõele, siis niimoodi tulebki öelda. Ja siinjuures ma küsiks seda, mis põhjusel te pikaaegselt varjasite kohtu eest seda, et teil on sõlmitud Tarvo Lindmaga leping. Kohus on määruses selle selgelt välja toonud.“

„Ma ei ole seda varjanud. Isegi pankrotiseadusest tuleneb, et halduril ja halduriabil on omavaheline kokkulepe. Ma pidasin kogu aeg silmas ja pean jätkuvalt silmas, et kui keegi küsib, et ma pankrotivara arvelt oleks Lindmaga sõlminud lepingu ja ma oleks seda varjanud, siis tõesti võib mind süüdistada selles, et ma olen ametikohustusi rikkunud. Kui selles menetluses, mis oli nii pingeline, kasutasin ka oma büroo töötajaid, ma maksin ka neile palka, ma ei maksa seda pankrotivara arvelt. Pankrotivara“

„Pankrotihaldur Sirje Tael, pöörake tähelepanu sellele, millel on fookus. Ärge eksitage kohut ja hakake rääkima asjadest, mis ei oma käesoleval juhul tähtsust. Te varjasite olulist informatsiooni kohtu eest ja tõenäoliselt on see põhjus, kuna te lubasite pool oma tasust pankrotihalduri abile Tarvo Lindmale, siis võib järeldada sellest see, et see on põhjus, miks kahe teise halduriga koostöö ei laabunud.“

„Härra Pilv ei ole kunagi öelnud, et tal ei ole Sirje Taelaga koostöö laabunud.“

„Aga miks ta siis esitas avalduse lahkumiseks? Järelikult see töö ei olnud võimalik.“

„Määruskaebuses on härra Pilve seisukoht, kui kohus tahab seda seisukohta üle kuulata, siis saab ta uuesti välja kutsuda.“

„Kuulge, teie ei pea minule ülesandeid jagama. Seda otsustab kohus, mida kohus teeb.“

3.2.4.2. „Kas te jäite alati viisakaks Katrin Prükiga rääkides telefonis?“

„Jäin.“

„Aga miks siis kohtuni vastupidine informatsioon on jõudnud?“

„Ma ütlesin, mina ei tea, mis kohtuni on jõudnud.“

„Sirje Tael, ma tean väga hästi teie karakterit.“

3.2.5. Kohtunik X ja pankrotitoimikonna liige Ainar Juht 29. augusti 2018. a kohtuistungil:

3.2.5.1. „Kui tohib ühe küsimuse?“

„Kellele te küsimusi esitada tahate?“

„Kohtule. Ühe küsimuse.“

„Kohtule küsimusi ei esitata! Mis probleem teil on?“

3.2.6. Kohtunik X ja vandeadvokaat T. Lindma 17. oktoobri 2018. a kohtuistungil:

3.2.6.1. „Ma siiski palun, et kohus siis täpsustaks, millise normi alusel kohus ei luba mul esindada? Millise menetlusnormi alusel?“

„Teil ei ole volitust. Teil puudub volitus ja teil on huvide konflikt. Kaks alust on.“

„Huvide konflikti kellega?“

„Kas te ei kuulanud, mis ma teile rääkisin praegu?“

„Ma tahan aru saada, millisel alusel. Ma esindan kliendi huve, ma tegutsen kliendi huvides, ma tahan aru saada, millisel alusel kohus keelab minul esindamast.“

„Kas te kuulsite, mis ma ütlesin enne. Korrake palun seda, mis ma ütlesin. Mis te sealt aru ei saanud? Ma arvan, et te ei kuula, mis kohus räägib istungil.“

„Ma soovisin kohtult selgitust, milles ...“

„Mida ma teile selgitasin, milles huvide konflikt seisneb? Kas teil on see meeles ja kas te üldse kuulasite seda? Tõenäoliselt mitte.“

„Ma palusin kohtul selgitada, millise õigusnormi alusel kohus keelab minul esindada. Viidet sellele õigusnormile.“

3.3. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt asus kohtunik X 21. novembri 2018. a kohtuistungil määruskaebuse põhjendatuse selgitamise asemel menetlusosalist ebakohaselt survestama määruskaebusest loobumiseks. Kohtunik survestas ebakohaselt ja seadusliku aluseta menetlusosalist S. Taela kohtuga kompromissi tegemiseks, mis seisenuks selles, et kohus tühistab kaevatava 28. juuni 2018. a pankrotihalduri vabastamise määruse menetlusosalise suhtes juhul, kui määruskaebuse esitaja loobub sama määruse peale esitatud määruskaebusest ja esitab avalduse enda halduriametist vabastamiseks tagantjärele kuupäevaga alates 28. juunist 2018.

3.3.1. Distsiplinaarsüüdistuses märgitakse, et TsMS § 447 lg 1 järgi ei saa pärast otsuse avalikult teatavastegemist otsuse teinud kohus seda tühistada ega muuta, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. TsMS § 663 lg 4 võimaldab küll maakohutul tühistada oma määrust, kuid seda üksnes määruskaebuse alusel ja üksnes juhul, kui määruskaebus on põhjendatud.

3.4. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt takistas kohtunik X vandeadvokaat T. Lindmal esindada advokaadina pankrotihaldur S. Taela viimase poolt 13. juulil 2018 esitatud määruskaebuse läbivaatamiseks määratud 21. novembri 2018. a istungil. Kohtunik põhjendas keeldu huvide konfliktiga ning viitas TsMS §-le 45. Ühtlasi andis kohtunik vandeadvokaadile korralduse lahkuda istungisaalist.

3.4.1. Distsiplinaarsüüdistuses leitakse, et kohtunik keelas vandeadvokaat T. Lindmal tema kliendi esindamise ilma seadusliku aluseta. Kuniks kohtuniku kahtlused esindaja ebaaususes ei ole kinnitust leidnud, puudub kohtunikul alus keelata esindajal tema klienti esindamast. Samuti käitus kohtunik ebakohaselt, kui ta oma võimupiire ületades ja vaenulikku suhtumist näidates andis pärast kliendi esindamise keelamist 21. novembri 2018. a istungil vandeadvokaat T. Lindmale korralduse istungisaalist lahkuda. Sellega rikkus kohus asja kohtuliku arutamise avalikkuse põhimõtet (TsMS § 37).

3.5. Distsiplinaarsüüdistuse järgi ei saa kohtunik X-i poolt kohtuasja menetlemist ülkirjeldatud viisil pidada ametiülesannete kohaseks täitmiseks. Kohtunik on rikkunud olulisi menetlusnorme ja menetluse aluspõhimõtteid. Seetõttu on kohtuniku tegevuses kohtute seaduse (KS) § 87 lg 2 järgi kvalifitseeritava distsiplinaarsüüteo tunnused (ametikohustuse mittekohane täitmine).

KIRJALIK SELGITUS DISTSIPLINAARSÜÜDISTUSE KOHTA

4. Distsiplinaarkolleeegiumile esitatud kirjalikus selgituses kinnitab kohtunik X, et ta on oma kutsetegevuses lähtunud talle esitatavatest kõrgetest standarditest ega ole toime pannud talle ette heidetavaid distsiplinaarsüütegusid.

5. X on seisukohal, et ta menetles tsiviilasja nr 2-15-13942 kohtunikule ettenähtud põhjalikkusega. Asjas tunnistajaks olnud H. Luksepale esitatud küsimused olid otseselt seotud menetletava tsiviilasjaga. Asjaolu, et H. Luksepp sisenes kohtusaali uksest, mis on ette nähtud kohtukoosseisule sisenemiseks kohtu sisetsoonist, pani tsiviilasjas kahtluse alla kohtu sõltumatuse ja erapooletuse. Olukorra tegi problemaatiliseks asjaolu, et saalis viibis Eesti Ekspressi ajakirjanik. Pole teada, milline oleks võinud olla ajakirjaniku avaldatav artikkel juhul, kui kohus poleks juhtinud H. Luksepa tähelepanu asjaolule, et ta pani menetlusosalisele sobimatult kohtusaali sisenemisega kahtluse alla kohtu sõltumatuse. H. Luksepa sisenemine kohtukoosseisule ette nähtud uksest oli problemaatiline ka seetõttu, et menetletava tsiviilasjaga seotud tsiviilasja menetlenud kohtuniku A. Uritami vastu oli tolles asjas esitatud taandamisavaldus, milles muu hulgas tugineti A. Uritami ja H. Luksepa headele suhetele. Arvestades seda, et A. Uritam survestas X-i enne 13. märtsil 2018 toimunud kohtuistungit seoses käsitletava tsiviilasja menetlemisega ja püüdis teda sundida seda menetlema talle sobival viisil, ei ole praegusel juhul alust käsitada H. Luksepa küsitlemist kohtunikukonna siseasja sekkumisena.

6.1. Määruskaebuste menetlemisega viivitamise süüdistuse kohta selgitab X järgnevat. Arvestades käsitletava järelevalvemenetluse iseloomu, ulatust ja intensiivsust, ei olnud võimalik määruskaebust (1) varem ringkonnakohtule edastada. Üheks kaalukaks põhjuseks oli asjaolu, et määruskaebuse esitamise ajal oli kohtunik ette valmistamas ja vormistamas kohtumäärust, mille ta andis välja 28. juunil 2018 pankrotihaldur S. Taela vabastamise kohta. Määruskaebuse (1) esitamise järel pidas kohus kohtuistungeid 14. juunil ja 9. juulil 2018, tegi järelevalvet pankrotihaldur S. Taela tegevuse üle ning 28. juuni 2018. a määrusega vabastas pankrotihaldur S. Taela ja Aivar Pilve pankrotihalduri kohustustest.

6.1.1. Kuna kohtunik eeldas, et 28. juuni 2018. a kohtumäärus vaidlustatakse, ja määruskaebuse esitamise tähtaeg langes tema puhkuse ajale, siis arvestades maakohtu kohustust täita määruskaebuse menetlemisel TsMS §-s 663 sätestatud ülesandeid, ei edastanud ta enne puhkuse algust tsiviilasja toimikut koos määruskaebusega (1) ringkonnakohtule, kus määruskaebuse lahendamine enne suvepuhkuste lõppemist ei oleks olnud tõenäoline. Määruskaebused (2) ja (3) esitati X-i puhkuse ajal.

6.1.2. Enne 29. augusti 2018. a kohtuistungit informeeris uus pankrotihaldur Üllar Talviste X-i, et temale edastatud seisukoha kohaselt kaaluvad määruskaebuse esitanud võlausaldajad ja endine pankrotihaldur kompromissi ja määruskaebustest loobumist. Nimetatud asjaolu on hiljem kinnitanud ka S. Tael. Määruskaebuse lahendamiseks on kohtunik X küsinud TsMS §-s 663 sätestatud seisukohta ja pidanud kohtuistungeid 29. augustil, 17. oktoobril ja 21. novembril 2018. Viimati nimetatud kohtuistungil avaldas endine pankrotihaldur S. Tael täiendavalt soovi kaaluda määruskaebusest loobumist. Oma kirjaliku avalduse määruskaebusest tingimusliku loobumise kohta esitas S. Tael kohtule 26. novembril 2018.

6.1.3. X märgib muu hulgas, et TsMS §-s 663 sätestatud maakohtu ülesannete täitmise ajal on määruskaebusest (3) loobunud Danske Bank A/S Eesti filiaal ja SIA Unicredit Leasing Eesti filiaal. Mainor Ülemiste AS-i määruskaebuse menetlusse võtmisest on kohus keeldunud, kuna nõuete kaitsmise protsessi käigus on selgunud, et AS Mainor Ülemiste ei kvalifitseeru pankrotiseaduse (PankrS) § 8 lg 3 kohaselt võlausaldajaks, kuna ta on loobunud nõudest. Nimetatu kohta võtab kohus seisukoha lähemal ajal.

6.1.4. X toob esile, et käsitletavas asjas on esitatud arvukalt määruskaebuseid, ning nendib, et kahjuks ei ole maakohtul võimalik ringkonnakohtule edastada määruskaebuseid üksikhaaval ja ilma toimikuta. Arvestades ringkonnakohtu praktikat ei ole tõenäoline eeldada, et pankrotiasja toimik oleks kohtule kiiresti tagastatud. Eelnevaid asjaolusid arvestades soovis kohtunik teha kiireloomulised menetlustoimingud ja seejärel edastada kiiresti kõik määruskaebused ühes toimikuga ringkonnakohtule.

6.1.5. Muu hulgas märgib X, et käsitletaval ajavahemikul oli ta puhkusel 43 kalendripäeva ulatuses (11. juulist 17. augustini 2018, s.o 38 päeva, ja 5. novembrist 9. novembrini 2018, s.o 5 päeva).

6.1.6. X rõhutab, et TsMS § 663, mis sätestab maakohtu ülesanded määruskaebuse menetlemisel, ei näe ette tähtaega, mille jooksul tuleb määruskaebus ringkonnakohtule edastada. See, et määruskaebuste menetlemise tähtaeg ei ole määratletud, leidis kinnitust ka 2. novembril 2018 toimunud Tallinna Ringkonnakohtu ja maakohtute ümarlaval.

6.2. X-i arvates ei ole kohtuistungite helisalvestistelt tuvastatav, et ta oleks kasutanud distsiplinaarsüüdistuses kirjeldatud ebakohast hääletooni.

6.2.1. Distsiplinaarsüüdistuses sisalduvad etteheited põhinevad poolikutel ja/või kontekstist väljarebitud lausetel, mis moonutavad tegelikult istungitel toimunu käiku ja loovad ebatõese pildi kohtuniku käitumisest. Samuti on tehtud etteheited sisuliselt põhjendamata, kuivõrd jääb arusaamatuks, millest lähtuvalt on süüdistuse esitaja vastavatele järeldustele jõudnud. Kohtuistungite helisalvestistelt ei kuuldu, et kohtuniku hääle oleks ebakohane eelkirjeldatud viisil. Tihti on distsiplinaarsüüdistuses ette heidetud mitme erineva hääletooni üheaegset esinemist, mõnel puhul ka teineteist välistavate hääletoonide üheaegset kasutamist (üheaegselt üleolev, etteheitev ja hädaldav hääletoon).

6.2.2. Süüdistuse esitaja on süüdistuses rõhutanud märgitud episoodide paljusust, et viidata kohtuniku süstemaatilisele ebakohasele käitumisele menetluse juhtimisel ja lubamatule suhtumisele menetlusosalistesse. Samas on tegemist siiski üksikute episoodidega: distsiplinaarsüüdistuse täpsustuses nimetatud episoodid moodustavad kõigi istungite kümnetunnisest mahust ligikaudu 15 minutit.

6.2.3. X kinnitab, et ei ole menetlusosalisi põhjuseta katkestanud. Istungite salvestistelt nähtub, et menetlusosalised ei ole tal mitmel korral lasknud lauseid lõpetada, vaid on asunud talle vahele rääkima, mistõttu ta on olnud sunnitud neid korrale kutsuma. Menetlusosaliste juttu on kohtunik katkestanud üksnes juhul, kui jutt, mida nad räägivad, ei ole asjakohane või sel ei ole vaidlusaluse küsimuse lahendamisel tähtsust. Kohtu õigus seda teha tuleneb TsMS § 348 lg-st 1, mille kohaselt juhhib kohtuistungit kohus ning selgitab välja menetlusosaliste arvamusel asjas tähtsust omavate asjaolude suhtes ja kõrvaldab asja arutamisest kõik, mis ei oma asja lahendamiseks tähtsust. Eeltoodust tuleneb, et distsiplinaarsüüdistusega on kohtunikule hakatud ette heitma kohtuistungite juhtimist.

6.2.4. Menetlusosalistele küsimuste esitamisel on kohtunik lähtunud uurimisprintsipiist (PankrS § 3 lg 3) ega ole küsinud küsimusi, mis oleksid asjaolusid arvestades põhjendamatud või asjakohatud. Uurimisprintsipi kohaldamise käigus esitatavate küsimuste sisusse sekkumine on X-i hinnangul kohatu. Kohtu selgitamiskohustuse täitmist, menetlusliku olukorra selgitamist ei saa pidada hädaldamiseks, menetlusosalisega pahandamiseks vms.

6.3. Seoses etteheitega, et X survestas menetlusosalist määruskaebusest loobuma, selgitab X, et TsMS § 4 lg 4 kohaselt peab kohus kogu menetluse ajal tegema kõik endast sõltuva, et asi või selle

osa lahendataks kompromissiga või muul viisil poolte kokkuleppel, kui see on kohtu hinnangul mõistlik. See regulatsioon laieneb ka määruskaebuse menetlemisele olukorras, kus kohtule on edasi antud määruskaebuse esitanud isikute soov määruskaebused kompromissi korras lahendada, mis tooks kaasa nendest loobumise. Sellega oleks olnud välistatud vajadus määruskaebuste ringkonnakohtule edastamiseks. S. Tael oli kohtule varem teatanud, et soovib õigusrahu huvides sõlmida kompromissi ja esitatud määruskaebusest loobuda. Pankrotihaldur Ü. Talviste oli kohtule avaldanud, et sellisel juhul on ka teised määruskaebused esitanud isikud valmis oma määruskaebustest loobuma. Asjaolu, et kohtunik andis menetlusosalisele võimaluse kaaluda, millistel tingimustel ta kompromissi sõlmida soovib, ei saa käsitada kohtunikupoolse survestamisena.

6.4. Kuigi X oli endisele pankrotihaldurile S. Taelale ja tema lepingulisele esindajale T. Lindmale juba varem teada andnud, et ta ei luba huvide konflikti tõttu T. Lindmal S. Taela esindada, ilmusid nad siiski 21. novembril 2018 kohtuistungile. X leiab, et T. Lindma on end käesolevas menetluses näidanud ebaausana (TsMS § 45 lg 2), mistõttu ei pidanud ta tema istungisaali jäämist põhjendatuks ja tegi talle korralduse saalist lahkuda. Selle asemel, et lahkuda, hakkas T. Lindma kohtunikuga vaidlema. Kohtunik selgitas menetlusosalistele, et juhul kui T. Lindma ei ole nõus saalist lahkuma, siis tuleb istung kinniseks kuulutada, ja küsis S. Taela seisukohta selles küsimuses. S. Tael leidis, et menetluse otstarbekusest lähtuvalt ei pea ta istungi kinniseks kuulutamist vajalikuks. Kohtunik lubas S. Taelal ja T. Lindmal olukorda omavahel arutada, mispeale T. Lindma lahkus saalist. Kohus selgitas kohtuistungil, et vormistab kirjaliku määruse T. Lindma menetlusest kõrvaldamiseks hiljem. Asjasse puutuv määrus on tehtud 18. veebruaril 2019.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID JA SELGITUSED

7. Distsiplinaarkolleegiumile esitati koos süüdistusega järgmised tõendid:

- (1) kohtunik A. Uritami 8. mai 2018. a avaldus lisadega;
- (2) kohtunik H. Luksepa 9. mai 2018. a avaldus;
- (3) kohtunik X-i 11. juuni 2018. a vastus lisadega;
- (4) 13. märtsi 2018. a kohtuistungi helisalvestis;
- (5) A Maakohtu personaliosakonna teatise kohtunik X-i puhkuste kohta;
- (6) AS-i Mainor Ülemiste esindaja vandeadvokaat M. Lentsiuse 12. novembri 2018. a kaebus lisadega;
- (7) pankrotihaldur S. Taela esindaja vandeadvokaat T. Lindma 13. detsembri 2018. a kaebus;
- (8) pankrotihaldur S. Taela 28. detsembri 2018. a kaebus;
- (9) kohtunik X-i 28. novembri 2018. a seletus;
- (10) kohtunik X-i 28. detsembri 2018. a seletus;
- (11) tsiviilasja nr 2-17-18069 kohtuistungite helisalvestised.

8. Koos distsiplinaarsüüdistuse täpsustusega esitati distsiplinaarkolleegiumile järgmised tõendid:

- (1) 17. oktoobri 2018. a kohtuistungi protokoll;
- (2) kohtunik X-i 2. novembri 2018. a kiri;
- (3) vandeadvokaat T. Lindma 21. novembri 2018. a kiri;
- (4) 21. novembri 2018. a kohtuistungi protokoll.

9. Kohtunik X esitas koos seletusega järgmised tõendid:

- (1) istungisekretär Rita Karpova 1. märtsi 2019. a seletuskiri;
- (2) vandeadvokaatide Olavi-Jüri Luige ja Diana Minumetsa 26. veebruari 2018. a kohtuniku taandamise avaldus, vastuväide kohtu tegevusele ja protokolli parandamise taotlus;
- (3) vandeadvokaat O-J. Luige 2. aprilli 2018. a hageja seisukoht ja kohtuniku taandamise avaldus;

(4) pankrotihaldur S. Taela 2. ja 3. juuli 2018. a e-kirjad, istungisekretär R. Karpova 3. juuli 2018. a e-kiri, vandeadvokaat Ü. Talviste 23. novembri 2018. a e-kiri;

(5) A Maakohtu 18. veebruari 2019. a määrus;

(6) Eesti Advokatuuri 20. veebruari 2019. a e-kiri;

(7) väljavõtted ajakirjanduses ilmunud artiklitest kurjategijate PR-kampaania kohta.

10. Kohtunik X esitas distsiplinaarkolleegiumile ka Eesti Advokatuuri aukohtu 21. märtsi 2019. a istungi protokoll, millest nähtuvalt algatati aukohtumenetlus vandeadvokaat T. Lindma tegevuse suhtes.

11. A Maakohtu esimees esitas distsiplinaarkolleegiumi palvel 26. märtsil 2019. a kohtunik X-i tööalase iseloomustuse.

12. Kohtunik H. Luksepp esitas distsiplinaarkolleegiumile 6. veebruaril 2019. a avalduse, milles palus jätta kohtunik X distsiplinaarkorras karistamata.

13. SIA Unicredit Leasing Eesti filiaali esindajad Uljana Feldman ja Elmer Aros esitasid distsiplinaarkolleegiumile 27. märtsil 2019. a võlausaldaja seisukoha, milles teatasid, et ei tundnud end 17. oktoobri 2019. a kohtuistungil kohtu poolt mingil viisil survestatuna.

14. Distsiplinaarkolleegiumi istungil kuulati ära ringkonnakohtu esimehe V. Lapimaa ja kohtunik X-i seisukohad ning kuulati vahetult distsiplinaarsüüdistuse täpsustuses viidatud löike kohtuistungite helisalvestistest tsiviilasjas nr 2-17-18069.

15. V. Lapimaa jäi distsiplinaarsüüdistuse juurde ning leidis, et kohtunik X-i tuleks karistada kõige kergema karistuse, s.o noomitusega.

16. X end süüdi ei tunnistanud.

DISTIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

17. KS § 87 lg 2 järgi on distsiplinaarsüütegu kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuse täitmata jätmises või mittekohases täitmises. Distsiplinaarsüütegu on ka kohtuniku vääritud tegu.

18. Distsiplinaarkolleegiumi senises praktikas on korduvalt märgitud, et distsiplinaarsüüdistuse sisuks ei tohiks üldjuhul olla õigusnormi kohaldamise ja tõlgendamise probleematika. Siiski on distsiplinaarkolleegium ka leidnud, et kohtuniku süüteoks KS § 87 lg 2 mõttes võib olla ka ilmselge rikkumine õigusnormi kohaldamisel. Rõhutamist vajab samas, et kohtuniku sõltumatuse tagamiseks peab olema välistatud tema distsiplinaarne mõjutamine selle eest, et ta tõlgendas õigust oma siseveendumuse kohaselt ja erinevalt ükskõik kelle arusaamast. Siinkohal on seega esmajoones määrav, kas kohtunik rikkus õigusnormi ilmselgelt ja kas see rikkumine oli süüline. Seejuures tuleb arvesse võtta, et distsiplinaarkolleegiumil puudub pädevus hinnata kohtulahendite sisulist õigsust (vt nt distsiplinaarkolleegiumi 24. mai 2016. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/16-1, p 7 ja 24. novembri 2016. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/16-3, p 11). Sisustades ametikohustust KS § 87 lg 2 tähenduses, tuleb pöörata tähelepanu ka kohtuniku üldkohustustele: KS § 70 lg 2 kohaselt peab kohtunik käituma teenistuses laitmatult, hoidudes tegudest, mis kahjustavad kohtu mainet. Nii vääritud teo kui ametikohustuste mittekohase täitmise mõiste sisustamisel saab muu hulgas juhinduda kohtunike eetikakoodeksi kkokkulepitust (vt ka distsiplinaarkolleegiumi 7. novembri 2017. a otsus distsiplinaarasjas nr 9-13/17-2, p-d 12.1–12.2). Kohtunike eetikakoodeksi p 12 kohaselt säilitab kohtunik töös rahu, väljapeetuse ja väärakuse; p 13 kohaselt on kohtunik kannatlik ja viisakas kõigi

protsessiosaliste suhtes; p 14 järgi on kohtunik õigusemõistmisel erapooletu ja õiglane ning püüab sellisena näida ka mõistlikule kõrvalseisjale; selleks kohtleb kohtunik protsessiosalisi võrdselt, hoidub mittevajalikest ja asjasse puutumatutest kommentaaridest või märkustest ning väldib ärritumist, vihastumist, hääle kõrgendamist, suhtumist väljendavat miimikat ja motoorikat või muud sellist käitumist, mis võib jätta mulje tema erapoolikusest. Eetikakoodeksi p 19 kohaselt ei vii kohtunik avalikkuse ette vastasseisu kolleegidega ega muid kohtunikukonna siseasju.

19. Distsiplinaarkolleegium leiab, et H. Luksepa küsitlemine tunnistajana 13. märtsi 2018. a kohtuistungil ei kujutanud endast kohtunikukonna siseasjasse puutuva viimist avalikkuse ette ega kaaskohtuniku alandamist. See, milliseid küsimusi kohtunik kohtuistungil tunnistajalt küsib, on eelkõige sisulise õigusemõistmise küsimus ning distsiplinaarkolleegiumi pädevuses ei ole esitatavatele küsimustele hinnangu andmine, kuniks need ei ole sisult ilmselgelt asjakohatud või viisilt alandavad, ebaviisakad või muul moel ilmselgelt sobimatud. Kolleegiumi arvates ei olnud praegusel juhul kohtunik X-i poolt tunnistajana kohtuistungile kutsutud kolleegile esitatud küsimused ilmselgelt asjakohatud. Samuti ei puudutanud küsimused selliseid kohtunikukonna siseasju, mille käsitlemine avalikul kohtuistungil olnuks konfidentsiaalsuskohustuse, ametialase lojaalsusnõude või kohtunikevahelise kollegiaalsuse tõttu sobimatu. Lisaks omab kolleegiumi arvates kaalu X-i esiletoodu, et kohtuistungil viibinud ajakirjaniku silmis võinuks tunnistaja sisenemine kohtusaali kohtumaja sisetsoonist seada kahtluse alla kohtu sõltumatuse ning et sellele tuli reageerida. Kolleegiumi hinnangul ei olnud küsimuste esitamise viis ka alandav, ebaviisakas ega ilmselgelt sobimatu. Seega leiab kolleegium, et X tuleb selles süüdistusepunktis õigeks mõista.

20. Distsiplinaarsüüdistuses kohtunikule ette heidetud nelja määruskaebuse menetlemisega viivitamisega seondult märgib distsiplinaarkolleegium, et nende 12. juunil, 13. juulil (kaks määruskaebust) ja 24. juulil 2018 esitatud määruskaebustega vaidlustati kolme maakohtu määrust. Pärast kohtuniku puhkuselt naasmist peeti asjas kolm kohtuistungit: 29. augustil, 17. oktoobril ja 21. novembril 2018. Ühe 13. juulil 2018. a mitme menetlusosalise poolt ühiselt esitatud määruskaebuse kaks esitajat loobusid määruskaebusest ning ühe menetlusosalise osas kohus keeldus määruskaebust menetlusse võtmast. Ülejäänud osas edastas kohtunik määruskaebused ringkonnakohtule KIS-i andmetel 21. ja 27. detsembril 2018. Seega, arvestades määruskaebuste menetlemiseks kulunud ajast välja kohtuniku puhkuse, kulus määruskaebuste esitamisest kuni nende ringkonnakohtule edastamiseni umbes kolm ja pool kuni viis kuud.

20.1. Distsiplinaarkolleegium märgib, et TsMS § 663 kohaselt tuleb määruskaebus nii menetlusse võtta (lg 1) kui ka – kui maakohus seda ise ei rahulda – ringkonnakohtule edastada (lg 5) viivitamatult. Määruskaebuse menetlusse võtmise ja ringkonnakohtule edastamise vahel tuleb aga maakohtul teha toiminguid, mille puhul viivitamatuse nõuet ei ole sätestatud. Nii toimetab maakohus määruskaebuse ära kirja kätte menetlusosalistele, kelle õigusi määrus puudutab, ja küsib neilt vastuse (lg 3) ning kui maakohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, rahuldab ta selle ise määrusega (lg 4). Määruskaebuse läbivaatamine vaidlustatud määruse teinud maakohtus ei peaks kujunema sama küsimuse teistkordseks lahendamiseks, kuid siiski ei ole välistatud ka kohtuistungite korraldamine. Kohtunik X-i sõnul informeeriti teda, et menetlusosalised kaalusid kompromissi ja määruskaebustest loobumist. Eelnevast tulenevalt tõdeb distsiplinaarkolleegium, et ehkki tavapärane olnuks määruskaebuste oluliselt kiirem edastamine ringkonnakohtule, ei jäänud kohtunik määruskaebuste menetlemisel tegevusetuks ning käsitles neid vastavalt oma arusaamale menetluse eesmärgipärasest juhtimisest. Kolleegiumi hinnangul ei ole praegusel juhul tegemist ametikohustuse täitmata jätmise ega mittekohase täitmisega, mistõttu tuleb X selleski süüdistusepunktis õigeks mõista.

21. Distsiplinaarsüüdistuses heidetakse X-le ette ka ebaviisakat ja kohatud käitumist menetlusosaliste suhtes. X-i seletuse kohaselt ei ole kohtuistungite helisalvestistelt ebakohane hääletoon tuvastatav, samuti katkestas ta menetlusosaliste juttu üksnes siis, kui nende räägitu ei olnud

asjakohane või sel ei olnud vaidlusaluse küsimuse lahendamisel tähtsust. Distsiplinaarkolleegium, tutvunud süüdistuses viidatud kohtuistungite helisalvestiste ning asjakohaste istungi protokollidega, leiab, et ebaviisaka ja kohatu käitumise etteheide X-le on põhjendatud. Kolleegium rõhutab, et küsimus ei ole mitte menetluse juhtimises kui niisuguses ega ka mitte menetlusosalistele esitatavate tsiviilasja lahendamise seisukohalt asjasse puutuvate küsimuste sisus, samuti mitte hääletoonis iseenesest, vaid lugupidamatust väljendavas suhtumises menetlusosalistesse ja nende suhtes ebaviisakas käitumises.

21.1. Kujukaimad näited distsiplinaarsüüdistuses toodud kümnetest tsitaatidest on esitatud eespool käesoleva otsuse punktides 3.2.2–3.2.6.1. Kolleegium on seisukohal, et viidatud tsitaatidest nähtub ilmekalt kohtunik X-i lugupidamatu ja ebaviisakas suhtumine menetlusosalistesse. Kohtunik teeb menetlusosalistele korduvalt kohatuid isiklikku laadi märkusi („Sirje Tael, ma tean väga hästi teie karakterit!“), ründab neid („Aga miks te siis vaidlete? Miks te raiskate istungi aega sellega? Miks te raiskate sellega istungi aega? Te jääte mõlema määruskaebuse juurde? Kas te oskate nendele asjaoludele täna vastata või mitte?“), tänitab („Ma just rääkisin sellest, kas te ei pannud tähele või?“; „Kas kohtule esitatakse küsimusi või? Minu arust ei esitata.“; „Kuulge, teie ei pea minule ülesandeid jagama. Seda otsustab kohus, mida kohus teeb.“; „Kohtule küsimusi ei esitata! Mis probleem teil on?“; „Kas te ei kuulanud, mis ma teile rääkisin praegu?“; „Kas te kuulsite, mis ma ütlesin enne. Korra palun seda, mis ma ütlesin. Mis te sealt aru ei saanud? Ma arvan, et te ei kuula, mis kohus räägib istungil.“; „Mida ma teile selgitasin, milles huvide konflikt seisneb? Kas teil on see mees ja kas te üldse kuulasite seda? Tõenäoliselt mitte.“) jne. Ka ei lase kohtunik menetlusosalistel kohati küsimustele vastata või oma seisukohti esitada, katkestades neid poolelt sõnalt (vt nt p 3.2.3.2). Kolleegiumi arvates annab eelnev tunnistust sellest, et kohtunik ei suutnud säilitada ametiväärikust ega olnud menetlusosaliste suhtes kannatlik ja viisakas. Samuti ei suutnud ta näida menetlusosalistega suheldes mõistlikule kõrvalseisjale erapooletu ja õiglasena. Sellise käitumisega kahjustas X ka kohtu mainet.

21.2. Eeltoodud põhjustel on X kohtuistungit juhtides pannud toime KS § 87 lg-s 2 sätestatud distsiplinaarsüüteo – ametikohustuse ebakohase täitmise. Kolleegiumi hinnangul puuduvad kohtuniku süüd välistavad asjaolud.

22. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt survestas kohtunik X ka ebakohaselt ja seadusliku aluseta 21. novembri 2018. a kohtuistungil menetlusosalist S. Taela määruskaebusest loobuma ning kohtuga kompromissi tegema. Distsiplinaarkolleegium, olles tutvunud viidatud kohtuistungil protokolliga, ei leia, et kohtunik oleks menetlusosalist ebakohaselt survestanud. Kohtunik sedastas, et temani jõudnud informatsiooni kohaselt soovivad menetlusosalised ja kaebuse esitajad asja lahendada menetlusökonoomiast lähtuvalt ning ta küsis menetlusosalistelt, kas see vastab tõele. S. Tael avaldas oma positsiooni, kohtunik esitas täpsustavaid küsimusi ning selgitas omalt poolt, missuguseid otsustusi ta saaks teha. Distsiplinaarsüüdistuse etteheite kohta, et kohtuniku poolt S. Taelale ette pandud „kompromissil“ polnud seaduslikku alust, leiab kolleegium järgmist. Esiteks ei selgu kohtuistungil protokollist piisava täpsusega, milline võinuks olla S. Taela tingimuslik taotlus ning kuidas kohus selle lahendanuks. Teiseks seondub arutuse all olnud „kompromissi“ õiguslik võimalikkus sisulise õigusemõistmisega, millesse sekkumiseks puudub distsiplinaarkolleegiumil vähemalt praegustel tehiooludel pädevus. Distsiplinaarkolleegiumi hinnangul ei saa öelda, et kohtuistungil arutuse all olnu annaks alust järelduseks, et kohtunik rikkus ilmselgelt menetlusnormi, samuti, nagu juba öeldud, ei nähtu kohtuistungil protokollist menetlusosalise ebakohast survestamist. Seega ei ole tegemist ametikohustuse mittekohase täitmisega ning X tuleb selles süüdistusepunktis õigeks mõista.

23. Distsiplinaarsüüdistuses heidetakse kohtunikule ette, et ta keelas 21. novembri 2018. a kohtuistungil vandeadvokaat T. Lindmal kliendi esindamise ilma seadusliku aluseta ja käitus seejärel

ebakohaselt, andes T. Lindmale korralduse istungisaalist lahkuda. Kohtunik X-i selgituse kohaselt ei lubanud ta T. Lindmal S. Taela esindada huvide konflikti tõttu ning ta leidis, et T. Lindma oli näidanud end menetluses ebaausana. Ka pidas kohtunik vajalikuks T. Lindma ülekuulamist tunnistajana. Distsiplinaarkolleegim märgib, et TsMS § 45 lg 2 kohaselt võib kohus muu hulgas kõrvaldada menetlusosalise esindaja menetlusest, kui esindaja on kohtumenetluses näidanud end ebaausana. Kohtunik X on 19. veebruaril 2019 teinud määruse, millega S. Taela lepinguline esindaja vandeadvokaat T. Lindma on menetlusest kõrvaldatud. Selles määrukses on põhjendatud, miks T. Lindmal võib olla S. Taelaga huvide konflikt, mis annab alust arvata, et T. Lindma on näidanud end menetluses ebaausana ning miks on vajalik T. Lindma ülekuulamine tunnistajana. Distsiplinaarkolleegium ei võta seisukohta küsimuses, kas kohtuniku 21. novembri 2018. a kohtuistungil väljendatud kahtlused ning 19. veebruari 2019. a määrukses sisalduvad põhjendused on T. Lindma menetlusest kõrvaldamiseks piisavad. Tegemist on taas sisulise õigusemõistmisega seotud küsimusega, mille lahendamine ei ole distsiplinaarkolleegiumi pädevuses. Ilmselget menetlusnormide rikkumist, mis annaks alust rääkida ametikohustuse mittekohasest täitmisest, distsiplinaarkolleegiumi hinnangul kohtunik X-i tegevuses sedastada ei ole võimalik. Seetõttu tuleb X selles süüdistusepunktis õigeks mõista.

23.1. Küll aga leiab distsiplinaarkolleegium, et X-le on etteheidetav T. Lindma istungisaalist lahkuma sundimine 21. novembri 2018. a kohtuistungil. Kui kohtunik leidis, et T. Lindma on vaja tunnistajana üle kuulata, tulnuks ta tunnistajana kohtuistungile kutsuda ning tema ülekuulamise tagamiseks tal mitte lubada viibida asja arutamise ajal kohtusaalis (TsMS § 260 lg 1). Praegusel juhul ei tuginenud kohtunik, keelates T. Lindmal istungisaali jäämise, ülekuulamata tunnistaja saalis viibimise keelule. Kohtunik viitas ühest küljest huvide konfliktile, teisalt aga ka võimalusele kuulutada kohtuistung kinniseks, jättes viimase siiski tegemata. T. Lindma istungisaalist väljasaatmisest kujunes ärritunud hääletoonil ja kasinatel õiguslikel argumentidel põhinev stseen, mis kahjustas kohtu ja kohtupidamise mainet. Distsiplinaarkolleegium on seisukohal, et kohtunik X pani eelnevaga toime ametikohustuse mittekohase täitmisena kvalifitseeritava distsiplinaarsüüteo KS § 87 lg 2 tähenduses. Kolleegiumi hinnangul puuduvad kohtuniku süüd välistavad asjaolud.

24. Kokkuvõtteks leiab kolleegium, et kohtunik X on toime pannud KS § 87 lg-s 2 märgitud distsiplinaarsüüteo, s.o ametikohustuste mittekohase täitmise, mis seisneb lugupidamatus ja ebaviisakas suhtumises menetlusosalistesse (otsuse p-d 21–21.2), samuti T. Lindma istungisaalist lahkuma sundimises (otsuse p 23.1). Ülejäänud osas ei leidnud distsiplinaarsüüteod kinnitust ja kohtunik X tuleb nendes õigeks mõista.

25. Distsiplinaarkaristuse määramisel arvestab distsiplinaarkolleegium distsiplinaarsüüteo laadi, raskust ja tagajärgi, kohtuniku isiksuseomadusi, tema tööalast iseloomustust ning seda, et tal ei ole kehtivaid distsiplinaarkaristusi.

26. Eeltoodu alusel, juhindudes KS §-st 87, § 88 lg 1 p-st 1 ja § 97 lg-st 1, mõistab distsiplinaarkolleegium kohtunik X-i süüdi distsiplinaarsüüteos – ametikohustuste mittekohases täitmisest – ja karistab teda noomitusega.

Tambet Tampuu

Astrid Asi

Mati Kartau

Paavo Randma

Peeter Roosma

(allkirjastatud digitaalselt)